

Konference doktorských studentů Katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy Univerzity ze dne 30. 6. 2011

Miroslav Frýdek*

Dne 30. 6. 2011 se za předsednictví vedoucího Katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity **prof. JUDr. Ladislava Vojáčka, CSc.** a **doc. JUDr. Karla Schelleho, CSc.** sešli doktorští studenti této katedry v oboru Dějiny práva a římské právo, aby představili své výzkumné závěry ze své badatelské práce.

Úvodní slovo pronesl prof. Vojáček, který zahájil první setkání tohoto druhu, které se bude konat dvakrát ročně a v jeho rámci budou doktorští studenti představovat své dílčí i úplné výsledky ze svých oborů.

Jako první vystoupila **Ivana Stará** se příspěvkem *Několik poznámek k manželství v římském právu*. Příspěvek se zabýval soužitím muže a ženy ve formě manželství ve starověkém Římě. Meritem předeseňého referátu byl pohledu Římanů a římského práva na manželství, které nebylo založeno na rovnosti, neboť manželství podle práva římského bylo uzavíráno především v zájmu muže, který si tímto zajišťoval pokračování svého rodu. Autorka ve svém výkladu zaměřovala pozornost také na druhy manželství, které určovaly právní postavení ženy, na zasnuby a zvyky, které provázely nejen zasnuby, ale také svatbu. Závěr referátu se věnoval možnými způsoby zániku manželství. Sama autorka v úvodu uvedla, že se jedná pouze o velmi krátký exkurz, neboť téma je velmi rozsáhlé a podrobná analýza bude provedena jak v její disertační práci, tak je i v průběžně publikovaných příspěvcích a článcích.

Další přednášející byl **Miroslav Frýdek**, který přednesl příspěvek na téma *Poena a multa v 21. titulu 47 knihy Digest císaře Justiniana*. Přednášející provedl etymologický a juristický rozbor obou termínů (*poena a multa*), kdy upozornil na původní funkci trestu – *poena* jako obřadného očištění kolektivu od zločinu a zasvěcení pachatele božstvu, kdy tento termín má zřejmé kořeny v *piaculu*, které bylo v rámci soudního řízení nahrazeno procesní sázkou nazývanou *sacramentum*. Používání termínů *poena a multa*, pak přednášející provedl na exegezi 21. titulu 47 knihy Digest císaře Justiniana s názvem *De termino moto*, který se zabývá přemístěním mezních kamenů z polí.

* Mgr. Miroslav Frýdek, Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, Katedra teorie práva a právních dějin, Masarykova univerzita Právnická fakulta, Katedra dějin státu a práva a Ústav dovednostní výuky a inovace studia, Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Ústav klasických studií.

Martin Cempírek přednesl příspěvek na téma *Aplikace smlouvy nájemní na přepravu*. V referátu nastínil vývoj právní úpravy přepravy s přihlédnutím k používání institutu nájemní smlouvy na tuto oblast. Příspěvek je zpracován vývojově, souhrnně je rozebrána právní úprava smlouvy nájemní a pachtu zakotvená v ABGB. Zmíněn je také rozdíl mezi nájmem a pachtem, kdy oba tyto smluvní typy byla aplikovány na přepravu. V příspěvku je postihnout interpretační posun smlouvy nájemní a pachtu tak, jak byl zastáván prvorepublikovou právní vědou. Přednášející upozornil na dobovou praxi, v jejímž rámci docházelo k uzavírání smlouvy nájemní, kterou byl pronajat dopravní prostředek a pachtu dopravní koncese, kdy byl za účelem zisku „propachtován“ celý dopravní podnik. V závěru příspěvku je uvedeno základní srovnání smlouvy nájemní se současnou obchodněprávní úpravou smlouvy o nájmu dopravního prostředku zakotvenou v účinném obchodním zákoníku.

Lucie Bednářová Bendová vystoupila s příspěvkem na téma *Mravnostní delikty v agendě C. k. krajského soudu v Olomouci v druhé polovině 19. století*. Přednášející seznámila účastníky konference s agendou C. k. krajského soudu v Olomouci jako sborového soudu 1. instance a zároveň porotního soudu do jehož agendy patřily kromě jiných zločinů a přečinů také tzv. mravnostní zločiny. Přednášející představila vybrané případy, kterou jsou dohovány v trestních spisech tohoto soudu a které se týkají přestupků „proti veřejné mravopověstnosti“, pokud byly spáchány v souběhu se zločinem nebo pokud souvisely se zločinem jiného pachatele. Přednesený příspěvek systematicky probral skutkové podstaty mravnostních zločinů, přečinů a přestupků stíhaných podle Trestního zákona z roku 1852. K dalším představeným otázkám, kterým byl v rámci referátu věnován čas, je postoj, který zaujímalo C. k. státního zastupitelství v Olomouci k mravnostním zločinům a přestupkům.

Michal Škerle vystoupil s příspěvkem jehož název byl *Politický proces s bývalými brněnskými sociálními demokraty – skupina Křepelka a spol.* Příspěvek nás zavedl do 20. až 23. července 1955, kdy bylo před Krajským soudem v Brně postaveno jedenáct bývalých členů a funkcionářů ČSSD. Všichni obžalovaní byli shledáni plně vinnými z trestných činů velezrady, vyzvědačství, neoznámení trestného činu a nadřžování. Ve vyšetřovacích a soudních spisech byli tito obžalovaní označováni jako „pravícově smýšlející činitelé sociálně demokratic-

ké strany“ nebo častěji jako skupina „dr. Křepelky a spol.“ Přednášející seznámil nejenom s podrobnostmi tohoto soudního procesu, ale také s obdobnými procesy, s bývalými příslušníky Československé strany sociálně demokratické, která byla pro komunistickém puči v únoru 1948 sloučena s KSČ a tím v podstatě zlikvidována. Tato vlna perzekuce sociálních demokratů časově spadala do tzv. tažení proti „sociáldemokratismu“, zahájeným po červnových demonstracích v roce 1953. V rámci těchto procesů bylo odsouzeno několik set sociálních demokratů.

Poslední přednášející byla **Katarína Fedorová**, která vystoupila s příspěvkem *Postavenie a úlohy advokácie v súdnej reforme cára Alexandra II.* Přednesený příspěvek se zabýval působením advokacie, tzv. přísežných pověřenců, kteří byli inkorporováni do ruské soudní praxe soudní reformou ruského cara Alexandra II, která byla provedena v roce 1864. Profesionální právní zastoupení (advokacie) byla pro carské Rusko

úplně novým institutem, jak z hlediska jeho obsahu, tak i formy. Autonomie advokacie, relativní nezávislost na státní moci, princip volitelnosti a zodpovědnosti přinesly do soudní síně nový element, který se v praxi velmi osvědčil především v politických procesech s obžalovanými z trestních činů proti státu. V těchto soudních procesech hráli velmi důležitou roli právě advokáti jako obhájci, kteří si vysloužili značnou nevoli ze strany státní moci. Přednášející představila zákonné kontrareformy, které byly reakcemi na dobře odvedenou práci obhájců v rámci politických procesů, které byly přijaty v 80-tých a 90-tých letech 19. století. Tyto reformy vedly ke značnému omezení demokratického institutu advokátů. Zánik působení advokátů byl ukončen tzv. Soudním dekretem, který byl vydán po Říjnové revoluci

Příspěvky jsou publikovány v CD sborníku z tohoto setkání. Další setkání doktorandů Katedry dějin státu a práva proběhne na konci roku 2011.